

УДК 368:338.43

JEL Classification: G15, G22, Q13, Q14

*Віленчук О.М.,
канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри фінансів і кредиту,
Чугаєвська С.В.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри
аналізу і статистики ім. І.В. Поповича,
Житомирський національний агроєкологічний університет*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ

Постановка проблеми. Відтворення сучасної моделі страхових відносин в аграрній сфері потребує розробки та впровадження цілеспрямованих управлінських рішень, здатних синхронізувати операційну, інвестиційну та фінансову діяльність страхових компаній. Починаючи від формування статутного капіталу та закінчуючи виконанням страховиками своїх зобов'язань за договорами страхування, використовуються найрізноманітніші бізнес-процеси для розподілу ризиків і відповідальності за допомогою механізму страхування. Зважаючи на високий рівень ризикогеності виробництва сільськогосподарської продукції, актуальними постають питання щодо посилення страхового захисту потенційних страхувальників, а це, у свою чергу, зумовлює потребу у структуризації бізнес-процесів заради їх раціонального застосування в інтересах всіх учасників страхового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий вклад у розвиток теоретико-методологічних засад розвитку аграрного страхування внесли такі зарубіжні вчені, як: J. Glauber, J. Graber, O. Mahul, й вітчизняні – Ю. Алексєрова, В. Борисова, Р. Пушко, О. Остапенко, О. Слободянюк. Зокрема Р. Пушко стверджує, що об'єктивна економічна необхідність страхування в сільському господарстві пояснюється недостатніми можливостями держави й ринку щодо забезпечення широкої маневреності фінансовими ресурсами господарюючих суб'єктів [2, с. 113]. Погоджуємося з думкою О. Слободянюк про те, що «агροстрахування – це перевірений механізм управління сільськогосподарськими ризиками, який забезпечує баланс інтересів усіх сторін або учасників: аграріям – захист прибутків при втраті врожаю, кредиторам – повернення кредитів, узятих на сільськогосподарські потреби, державі – продовольчу безпеку» [5, с. 28]. Потенційні можливості аграрного страхування використовуються більше, ніж у 100 країнах світу [8, с. 8].

Серед дослідників, що займаються науковим обґрунтуванням стратегічного управління щодо діяльності страхових компаній, слід відзначити Н. Нікуліну, яка розглядає бізнес-процеси, як «сукупність пов'язаних між собою послідовних дій менеджменту, який реалізує конкретну ціль страхової компанії» [1, с. 14]. Р. Юлдашев пов'язує бізнес-процес з процесом укладання страхових угод та виконання умов договору страхування [6, с. 22]. Водночас, постає необхідність здійснення подальших досліджень, особливо що стосується генерування і ефективного застосування різноманітних бізнес-процесів у сегменті страхування сільськогосподарської продукції.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є використання методичних підходів оцінювання вагомості і пріоритетності бізнес-процесів на ринку аграрного страхування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реалізація поставленої стратегії страхової компанії багато в чому залежить від обраної моделі управління фінансово-економічними, матеріальними, трудовими та іншими ресурсами страховика. За останні десятиліття відбулося певне зміщення акцентів від функціонального (ієрархічного) до процесного управління. М. Хаммер стверджував, що основними ознаками процесного управління є організація роботи за принципом побудови бізнес-процесів, знання вимог клієнтів і прагнення їх виконати, консолідацію зусиль колективу для забезпечення результативності бізнес-процесів [7, с. 88].

Управління бізнес-процесами потребує їх оцінювання та визначення пріоритетності з позиції можливого збалансування фінансово-економічних інтересів суб'єктів страхового ринку. Вихідною інформацією для проведення такого оцінювання стали результати проведеного анкетування 10 страхових компаній, які у 2016 р. надавали послуги в сегменті ринку аграрного страхування, а також 120 потенційних страхувальників, діяльність яких пов'язана з ймовірними проявами сільськогосподарських ризиків. Виявлення ступеня вагомості того чи іншого бізнес-процесу буде здійснюватися окремо як для страховиків, так і для страхувальників. Відповідні розрахунки здійснювалися за допомогою програми статистичного аналізу «STATISTICA 10».

Методичним інструментарієм для вирішення сформульованого завдання виступив кореляційний та матричний аналіз. За результатами проведеного анкетування виявлено, що 20 бізнес-процесів мають прямий або опосередкований вплив на формування і функціонування ринку аграрного страхування (табл. 1).

Таблиця 1

Бізнес-процеси та їх структурні елементи на ринку аграрного страхування

Бізнес-процеси	Фактори X_1-X_{10}	Структурні елементи бізнес-процесів	Бізнес-процеси	Фактори $X_{11}-X_{20}$	Структурні елементи бізнес-процесів
Організаційні	X_1	1.1. Формування статутного фонду страхових компаній	Маркетингові	X_{11}	3.1. Розробка і реалізація страхових продуктів
	X_2	1.2. Забезпечення кадрового потенціалу страховиків		X_{12}	3.2. Формування цінової і збутової стратегії страховика
	X_3	1.3. Конкретизація тактичних і стратегічних цілей функціонування страховика		X_{13}	3.3. Забезпечення просування і позиціонування продуктів на страховому ринку
	X_4	1.4. Розробка Правил та умов страхування ризиків		X_{14}	3.4. Розвиток ІТ-страхування
	X_5	1.5. Отримання ліцензії щодо надання страхових послуг		X_{15}	3.5. Удосконалення сервісу і якості страхового обслуговування
Інформаційно-освітні та комунікаційні	X_6	2.1. Взаємодія страхових компаній з інституціями (державними та недержавними) щодо збору і аналізу інформації для оцінювання ймовірних ризиків	Фінансово-економічні	X_{16}	4.1. Акумуляція страхових платежів та їх трансформація у страхові резерви з метою забезпечення гарантій безпеки функціонування страховиків
	X_7	2.2. Формування інформаційної бази для прийняття ризиків на страхування		X_{17}	4.2. Виконання страховиком своїх обов'язків перед страхувальниками за договорами страхування
	X_8	2.3. Проведення освітньої та роз'яснювальної діяльності серед страхувальників щодо переваг страхового захисту		X_{18}	4.3. Урегулювання збитків страхувальників за фактом настання страхових подій в межах страхової суми
	X_9	2.4. Підвищення професійної компетенції страховиків у наданні страхових послуг		X_{19}	4.4. Забезпечення платоспроможності, прибутковості і рентабельності страхової компанії
	X_{10}	2.5. Налагодження сумлінності (довіри) між суб'єктами страхового процесу		X_{20}	4.5. Підвищення капіталізації страхових компаній

Джерело: власні дослідження

З метою оцінки сприятливості середовища для прийняття управлінських рішень у сфері аграрного страхування всі бізнес-процеси розподілені на чотири групи:

1. Організаційні – орієнтовані на здійснення організаційних заходів, необхідних для надання послуг з аграрного страхування.

2. Інформаційно-освітні та комунікаційні – спрямовані на забезпечення діалогу та встановлення партнерських відносин у сфері страхування.

3. Маркетингові – реалізуються з метою здійснення продуктової, цінової та збутової діяльності, а також позиціонування страхових компаній на ринку.

4. Фінансово-економічні – пов'язані з урегулюванням майнових інтересів учасників страхового процесу.

Вплив вище перерахованих факторів на розмір страхової суми в розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь за результатами проведеного анкетування досліджено за допомогою кореляційно-регресійного аналізу в розрізі кожного суб'єкта фінансової діяльності – страхувальників (аграрних підприємств) та страхових компаній. Більшість включених до кореляційної моделі факторів мають високий та середній зв'язок, але окремі факторні ознаки засвідчили про слабкий кореляційний вплив на результативний показник (табл. 2). Близькі до одиниці значення коефіцієнтів множинної детермінації дають підставу стверджувати про високу достовірність отриманих результатів.

Багатогранність бізнес-процесів зумовлює потребу у їх структуризації та оцінюванні пріоритетності відносно ключових суб'єктів ринку аграрного страхування (табл. 3). Інформаційною базою для виявлення вагомості бізнес-процесів стали результати статистичної обробки анкетних даних, отриманих від страховиків та страхувальників.

Таблиця 2

Результати проведеного кореляційного аналізу розміру страхової суми на 1 га сільськогосподарських угідь за результатами анкетування

Рівняння кореляційної залежності	
Для страховальників-аграрних підприємств	Для страхових компаній
$\tilde{y}_x = -1727,53 - 386,968 x_1 - 1250,072 x_5 + 671,87 x_6 - 57,945 x_7 + 59,057 x_8 + 39,829 x_9 + 684,895 x_{11} + 361,165 x_{13} + 493,108 x_{17}$	$\tilde{y}_x = -5702,9 - 230,4 x_1 - 366,39 x_3 - 623,9 x_4 + 330,5 x_5 + 779,5 x_6 - 45,77 x_{11} + 735,48 x_{13} - 378 x_{15} + 1164,1 x_{16}$
Коефіцієнти множинної детермінації	
$R^2 = 0,9999$	$R^2 = 0,9997$

Джерело: власні дослідження

Таблиця 3

Оцінювання пріоритетності бізнес-процесів для суб'єктів ринку аграрного страхування

Бізнес-процеси (фактори)	Часткові коефіцієнти кореляції (r_{xy})		В-коефіцієнти чутливості (B_i)		Коефіцієнти пріоритетності ($r_{xy} \times B_i$)	
	Відображення числових значень розрахункових коефіцієнтів у розрізі страхових компаній (1) та страховальників (2)					
	1	2	1	2	1	2
X ₁	0,3582	0,6401	0,113	0,318	0,0404	0,1039
X ₂	-0,3503	-0,3802	-5,2×10 ⁻⁷	-4,9×10 ⁻⁷	1,83×10 ⁻⁷	1,86×10 ⁻⁷
X ₃	0,5323	0,2410	0,240	4,68×10 ⁻⁷	0,1275	1,13×10 ⁻⁷
X ₄	0,3118	0,5047	0,389	5,62×10 ⁻⁷	0,1213	2,84×10 ⁻⁷
X ₅	0,1653	0,4998	0,253	0,064	0,0419	0,0321
X ₆	0,7033	0,7358	0,486	0,515	0,3417	0,1788
X ₇	0,6779	0,7868	5,52×10 ⁻⁷	0,047	3,74×10 ⁻⁷	0,0368
X ₈	0,4805	0,7704	5,69×10 ⁻⁷	0,051	2,74×10 ⁻⁷	0,0392
X ₉	0,3603	0,8761	5,02×10 ⁻⁷	0,031	1,81×10 ⁻⁷	0,0297
X ₁₀	-0,6249	-0,6249	-3,2×10 ⁻⁷	-3,2×10 ⁻⁷	2,02×10 ⁻⁷	2,02×10 ⁻⁷
X ₁₁	0,5940	0,7608	0,029	0,430	0,0176	0,1269
X ₁₂	0,4274	0,7110	3,79×10 ⁻⁷	4,49×10 ⁻⁷	1,62×10 ⁻⁷	3,19×10 ⁻⁷
X ₁₃	0,7519	0,6316	0,459	0,261	0,3448	0,1149
X ₁₄	0,8434	0,7204	5,4×10 ⁻⁷	4,77×10 ⁻⁷	4,56×10 ⁻⁷	3,44×10 ⁻⁷
X ₁₅	0,5790	0,6938	0,192	6,67×10 ⁻⁷	0,113	4,63×10 ⁻⁷
X ₁₆	0,8702	0,6304	0,700	5,14×10 ⁻⁷	0,6089	3,24×10 ⁻⁷
X ₁₇	0,5128	0,9143	2,57×10 ⁻⁷	0,368	1,32×10 ⁻⁷	0,3363
X ₁₈	0,7120	0,7485	3,21×10 ⁻⁷	5,22×10 ⁻⁷	2,29×10 ⁻⁷	3,91×10 ⁻⁷
X ₁₉	0,8135	0,5160	5,81×10 ⁻⁷	2,69×10 ⁻⁷	4,72×10 ⁻⁷	1,39×10 ⁻⁷
X ₂₀	0,3523	0,7176	3,01×10 ⁻⁷	6,43×10 ⁻⁷	1,06×10 ⁻⁷	4,61×10 ⁻⁷

Джерело: власні дослідження

Здійснення кореляційного аналізу передбачає формалізацію результативної і факторних ознаки. За результативну ознаку прийнято показник страхової суми на 1 га. До факторних ознак в рамках даного дослідження віднесено управлінські дії страхових компаній, спрямовані на проведення операційної та фінансової діяльності (x₁...x₂₀). Встановлення факту наявності кореляційного зв'язку здійснювалося за формулами:

$$r_{xy} = \frac{\overline{x_i y} - \overline{x_i} \times \overline{y}}{\sigma_{x_i} \times \sigma_y}, \quad (1)$$

$$\sigma_{x_i} = \sqrt{\frac{\sum x_i^2}{n} - \overline{x_i}^2}, \quad (2)$$

$$\sigma_y = \sqrt{\frac{\sum y^2}{n} - \bar{y}^2} \quad (3)$$

де r_{xy} – коефіцієнт регресії;

σ_{xi} , σ_y – середнє квадратичне відхилення відповідно по i -му фактору і результативній ознаці;

n – кількість факторних ознак.

Дослідження результатів проведеного анкетування у розрізі страхових компаній та страхувальників засвідчує про наявність кореляційного зв'язку щодо результативної та факторних ознак. Зокрема, для страховиків найбільша тіснота прямого зв'язку виявлена між страховою сумою на 1 га та такими факторними ознаками: акумулювання страхових платежів та їх трансформація у резерви страхової компанії (0,8702); розвиток ІТ-технологій (0,8434) та забезпечення платоспроможності, прибутковості і рентабельності страхової компанії (0,8135). Водночас, наявність зазначеного зв'язку для страхувальників виявлено у таких бізнес-процесах: виконання страховиком своїх обов'язків перед страхувальниками за договором страхування (0,9143); підвищення професійної компетенції страховиків у наданні страхових послуг (0,8761); формування інформаційної бази для прийняття ризиків на страхування (0,7868).

За допомогою кореляційного аналізу встановлено обернений кореляційний зв'язок між суб'єктами страхового процесу з результативною ознакою (страхова сума на 1 га застрахованої площі) та факторними ознаками: забезпечення кадрового потенціалу для розвитку страховиків та налагодження максимальної сумлінності (довіри). Узагальнення результатів проведеного кореляційного аналізу свідчить, що економічні інтереси суб'єктів страхового процесу суттєво відрізняються. Це пов'язано з тим, що для компаній надання страхових послуг у більшості випадків розглядається, як вид комерційної діяльності, а для страхувальників – інструмент протидії ймовірним ризикам в аграрній сфері. Знаходження фінансово-економічного компромісу у розподілі відповідальності за можливі наслідки страхових подій створює необхідні передумови для розвитку ринку аграрного страхування.

За допомогою показників кореляції та коефіцієнтів чутливості (бета) розраховано міру пріоритетності у розрізі кожного з двадцяти бізнес-процесів. Сутнісна інтерпретація даного коефіцієнта базується на такій гіпотезі: якщо всі коливання результативної ознаки позначити за 1 (або за 100 %), то виникає можливість оцінити вплив фактору (x_i) на формування пріоритетності того чи іншого бізнес-процесу. У процесі дослідження встановлено наявність не лише протилежних, а й спільних страхових інтересів, що безумовно стимулює розвиток ринку аграрного страхування (рис. 1).

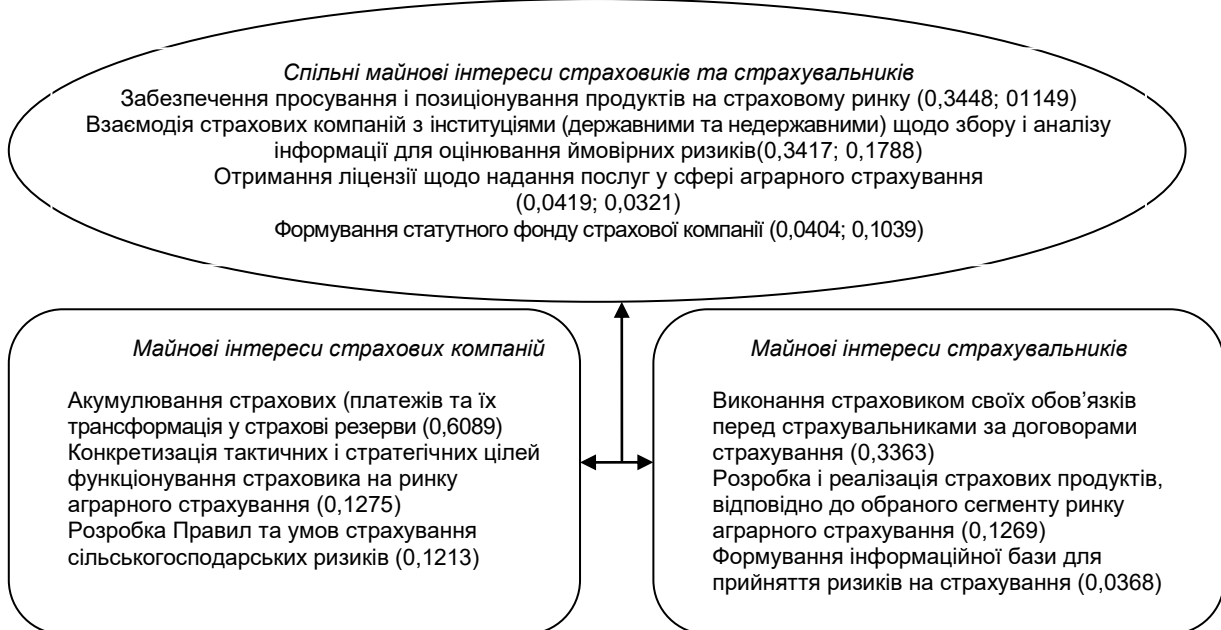

Рис. 1. Ідентифікація пріоритетності спільних та відмінних майнових інтересів учасників ринку аграрного страхування

Джерело: власні дослідження

Завдяки підвищенню сервісу й якості страхового обслуговування, розробки і реалізації страхових

продуктів, конкретизації тактичних та стратегічних цілей функціонування страховика, виникають передумови реалізації спільних майнових інтересів для страхових компаній та страхувальників. Звідси постає необхідність у кількісній оцінці рівня ефективності, обґрунтування та управління ієрархічної системи бізнес-процесів [3, с. 122]. Для математичної інтерпретації бізнес-процесів на ринку аграрного страхування використано матричний метод (табл. 4).

Таблиця 4

Математична інтерпретація бізнес-процесів суб'єктів ринку аграрного страхування за допомогою матричного методу

Оцінювання пріоритетності бізнес-процесів для суб'єктів ринку аграрного страхування	
Страховики	Страховальники
Етап 1. Побудова векторів матриць $\vec{X}_1, \vec{X}_2, \vec{X}_3, \vec{X}_4$ та $\vec{A}_1, \vec{A}_2, \vec{A}_3, \vec{A}_4$	
$\vec{X}_1 = (8,1; 6,9; 5,5; 6,7; 5,4)$	$\vec{X}_1 = (5,0; 3,9; 3,2; 7,8; 3,6)$
$\vec{X}_2 = (5,7; 5,1; 4,7; 6,8; 5,5)$	$\vec{X}_2 = (3,6; 4,4; 6,7; 5,6; 5,5)$
$\vec{X}_3 = (7,0; 7,9; 6,3; 6,7; 6,0)$	$\vec{X}_3 = (5,4; 5,5; 5,4; 6,3; 6,2)$
$\vec{X}_4 = (8,4; 8,3; 6,6; 8,9; 7,8)$	$\vec{X}_4 = (6,6; 7,5; 3,1; 4,5; 6,2)$
$\vec{A}_1 = (0,122; 5,52 \times 10^{-7}; 0,385; 0,366; 0,126)$	$\vec{A}_1 = (0,764; 1,37 \times 10^{-6}; 8,30 \times 10^{-7}; 2,09 \times 10^{-6}; 0,236)$
$\vec{A}_2 = (1,000; 1,10 \times 10^{-6}; 8,01 \times 10^{-7}; 5,29 \times 10^{-7}; 5,92 \times 10^{-7})$	$\vec{A}_2 = (0,635; 0,131; 0,139; 0,095; 1,91 \times 10^{-6})$
$\vec{A}_3 = (0,037; 3,42 \times 10^{-7}; 0,728; 9,62 \times 10^{-7}; 0,235)$	$\vec{A}_3 = (0,525; 1,32 \times 10^{-6}; 0,475; 1,42 \times 10^{-6}; 1,91 \times 10^{-6})$
$\vec{A}_4 = (1,000; 2,17 \times 10^{-7}; 3,76 \times 10^{-7}; 7,76 \times 10^{-7}; 1,74 \times 10^{-7})$	$\vec{A}_4 = (9,64 \times 10^{-7}; 1,000; 1,16 \times 10^{-6}; 4,13 \times 10^{-7}; 1,37 \times 10^{-6})$
Етап 2. Побудова матриць В, X_0, А	
Матриця В = $\begin{pmatrix} 0,331; & 1; & 1; & 1 \\ 1; & 0,342; & 1; & 1 \\ 1; & 1; & 0,474; & 1 \\ 1; & 1; & 1; & 0,609 \end{pmatrix}$	Матриця В = $\begin{pmatrix} 0,136; & 1; & 1; & 1 \\ 1; & 0,282; & 1; & 1 \\ 1; & 1; & 0,242; & 1 \\ 1; & 1; & 1; & 0,336 \end{pmatrix}$
Матриця X_0= $\begin{pmatrix} 8,1; & 6,9; & 5,5; & 6,7; & 5,4 \\ 5,7; & 5,1; & 4,7; & 6,8; & 5,5 \\ 7,0; & 7,9; & 6,3; & 6,7 & 6,0 \\ 8,4; & 8,3 & 6,6 & 8,9 & 7,8 \end{pmatrix}$	Матриця X_0= $\begin{pmatrix} 5,0; & 3,9; & 3,2; & 7,8; & 3,6 \\ 3,6; & 4,4; & 6,7; & 5,6; & 5,5 \\ 5,4 & 5,5; & 5,4; & 6,3; & 6,2 \\ 6,6 & 7,5 & 3,1; & 4,5; & 6,2 \end{pmatrix}$
Матриця А= $\begin{pmatrix} 0,122; & 1,000 & 0,037; & 1,000 \\ 5,52 \times 10^{-7}; & 1,10 \times 10^{-6}; & 3,42 \times 10^{-7}; & 2,17 \times 10^{-7} \\ 0,385; & 8,01 \times 10^{-7}; & 0,728; & 3,76 \times 10^{-7} \\ 0,366; & 5,29 \times 10^{-7}; & 9,62 \times 10^{-7}; & 7,75 \times 10^{-7} \\ 0,126; & 5,92 \times 10^{-7}; & 0,235; & 1,74 \times 10^{-7} \end{pmatrix}$	Матриця А= $\begin{pmatrix} 0,764; & 0,635; & 0,525; & 9,64 \times 10^{-7} \\ 1,37 \times 10^{-6}; & 0,131; & 1,32 \times 10^{-6}; & 1,000 \\ 8,30 \times 10^{-7}; & 0,139; & 0,475; & 1,16 \times 10^{-6} \\ 2,09 \times 10^{-6}; & 0,095; & 1,42 \times 10^{-6}; & 4,13 \times 10^{-7} \\ 0,236; & 1,91 \times 10^{-6}; & 1,91 \times 10^{-6}; & 1,37 \times 10^{-6} \end{pmatrix}$
Добуток матриць $X_0 \times A$= $\begin{pmatrix} 6,245; & 8,100; & 5,573; & 8,100 \\ 5,693; & 5,700; & 4,925; & 5,700 \\ 6,494; & 7,000; & 6,256; & 7,000 \\ 7,814; & 8,400; & 6,949; & 8,400 \end{pmatrix}$	Добуток матриць $X_0 \times A$= $\begin{pmatrix} 4,669; & 4,871 & 4,145; & 3,900 \\ 4,049; & 4,326; & 5,073; & 4,400 \\ 5,589; & 5,499 & 5,400 & 5,500 \\ 6,505; & 6,031 & 4,937 & 7,500 \end{pmatrix}$
Добуток матриць $X_0 \times A \times B$= $\begin{pmatrix} 23,841; & 22,686; & 25,084; & 24,850 \\ 18,210; & 18,266; & 19,425; & 19,788 \\ 22,406; & 22,142; & 23,457; & 24,012 \\ 26,336; & 26,034; & 27,906; & 28,278 \end{pmatrix}$	Добуток матриць $X_0 \times A \times B$= $\begin{pmatrix} 13,551; & 14,085; & 14,442; & 14,996 \\ 14,350; & 14,741; & 14,002; & 14,929 \\ 17,159; & 18,037; & 17,893; & 18,337 \\ 19,352; & 20,640; & 21,229; & 19,995 \end{pmatrix}$

Джерело: власні дослідження

Інформаційною базою для побудови векторів $\vec{X}_1, \vec{X}_2, \vec{X}_3, \vec{X}_4$ і $\vec{A}_1, \vec{A}_2, \vec{A}_3, \vec{A}_4$ та матриць В, X_0 , А використано бали відносної ефективності компонентів (середнє значення результату анкетування), а також відносний і частковий коефіцієнти пріоритетності у розрізі кожного з чотирьох

блоків. Отримані дані необхідні для аналітичного обґрунтування найбільш вагомих бізнес-процесів страховика.

Проведені розрахунки дають підстави констатувати, що серед представлених чотирьох блоків бізнес-процесів для суб'єктів ринку найвагомими виявилися маркетингові та фінансово-економічні управлінські заходи. Зокрема, для страхових компаній ключовими аргументами у питаннях прийняття ризиків на страхування є спроможність акумулювання страхових платежів та формування резервів, як основи гарантування їх безпеки на страховому ринку (28,278) та забезпечення просування і позиціонування продуктів на страховому ринку (23,457). Водночас, для страхувальників такими аргументами слід вважати: виконання страховиком своїх обов'язків за договорами страхування (19,995) та розробка і реалізація страхових продуктів, відповідно до обраного сегменту ринку аграрного страхування (17,893).

Узагальнюючи результати проведеного дослідження підтверджують наявний інтересів широкого кола виробників сільськогосподарської продукції у страховому захисті, водночас має забезпечити стабільність, безпечність та рентабельність компаній у сегменті аграрного страхування. Ключовим пріоритетом діяльності страхових компаній на перспективу слід розглядати клієнтоорієнтованість. Змістовне наповнення даного поняття розглядається, як ключова компетенція компанії, що виражається в прагненні до встановлення і розвитку партнерських відносин з клієнтами, а також з будь-якими контрагентами як у бізнес-екосистемі, так і всередині організації, що базується на розумінні й задоволенні їхніх ЯК активних, так і латентних потреб та максимізацію прибутку на цій основі» [4]. Цінність клієнтоорієнтованих стратегій на страховому ринку полягає в тому, що страхові компанії адаптують свої послуги та сервісне обслуговування відповідно до потреб і запитів потенційних страхувальників.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, оцінювання та обґрунтування вагомості і пріоритетності бізнес-процесів є необхідною умовою успішного функціонування страхової компанії. Завдяки використанню різноманітних бізнес-процесів реалізуються тактичні та стратегічні цілі страховиків, забезпечується їх спроможність надавати страхові послуги, підвищувати рівень їх конкурентоспроможності на страховому ринку. У свою чергу, від професійно сформованої політики управління бізнес-процесами потенційні страхувальники отримають відповідний рівень якості і сервісу страхового обслуговування, що надає можливість гарантування надійного захисту майнових інтересів виробників сільськогосподарської продукції.

Бібліографічний список

1. Никулина Н.Н., Вавилова И.А. Взаимосвязь функциональных обязанностей страховых агентов и андеррайтеров в бизнес-процессе продаж страховых продуктов. *Страховое дело*. 2010. № 2. С. 14-20.
2. Пушко Р.О. Страхування як один із видів державної підтримки сільського господарства в умовах членства України в СОТ. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія "Економіка та управління"*. 2012. Том 25(64). С.112-115.
3. Романенков Ю.А., Зейниев Т.Г. Матричный метод оценки уровня относительной эффективности иерархической системы бизнес-процессов в организации. *Автоматизация технологических бизнес-процесів*. 2014. Том. 6 Випуск 4. С. 121-124.
4. Рябоконт Н.П. До питання формування клієнтоорієнтованості як ключової компетенції компанії. *Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4522&p=2> (дата звернення: 15.08.2018).
5. Слободянюк О.В. Зарубіжний досвід аграрного страхування: рекомендації для України. *Агросвіт*. 2016. № 24. С. 27-33.
6. Юлдашев Р.Т., Тронин Ю.Н. Российский страховой бизнес: системный анализ понятий и методология финансового менеджмента. Москва: Анкил, 2000. 447с.
7. Lisa W. Hershman [Faster Cheaper Better: The 9 Levers for Transforming: How Work Gets Done](#) by Michael Hammer. Copyright by Hammer and Company, 2010. 320 p.
8. Glauber J.W. Agricultural Insurance and the World Trade Organization IFPRI, Discussion PAPER 01473. October 2015. Washington, 41 p.

References

1. Nikulina, N.N. and Vavilova, I.A. (2010), "The relationship of the functional responsibilities of insurance agents and underwriters in the business process of insurance products sales", *Strakhovoe delo*, no. 2, pp. 14-20.
2. Pushko, R.O. (2012), "Insurance as one of the types of state support for agriculture in terms of Ukraine's membership in WTO", *Vchenizapysky Tavriiskoho universytetu im. V.I. Vernadskoho. Seriiia "Ekonomika ta upravlinniia"*, Vol. 25 (64), pp. 112-115.

3. Romanenkov, Yu.A. and Zeyniiev, T.H. (2014), "Matrix method for estimating the relative efficiency of a hierarchical system of business processes in organization", *Avtomatyzatsiia tekhnolohichnykh biznes-protsesiv*, Issue 4, Volume 6, pp. 121-124.

4. Riabokon, N.P. (2015), "The issue of forming customer orientation as the key competence of company", *Efektivna ekonomika: elektronne naukove fakhove vydannia*, no. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4522&p=2> (access date August 15, 2018).

5. Slobodianiuk, O.V. (2016), "Foreign experience of agrarian insurance: recommendations for Ukraine", *Ahrosvit*, no. 24, pp. 27-33.

6. Yuldashev, R.T. and Tronin, Yu.N. (2000), *Rossiyskiy strakhovoy biznes: sistemnyy analiz poniatiyi metodologii finansovogo menedzhmenta* [Russian insurance business: systematic analysis and methodology of financial management]. Ankil, Moscow, Russia, 447p.

7. Lisa W. Hershman (2010), [Faster Cheaper Better: The 9 Levers for Transforming: How Work Gets Done](#) by Michael Hammer. Copyright by Hammer and Company, New York, USA, 320 p.

8. Glauber, J.W. (2015), Agricultural Insurance and the World Trade Organization IFPRI, Discussion PAPER 01473. Washington, USA, 41 p.

Віленчук О.М., Чугаєвська С.В. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ

Мета. Використання методичних підходів оцінювання вагомості і пріоритетності бізнес-процесів на ринку аграрного страхування.

Методика дослідження. Методологічна основа дослідження ґрунтується на загальнотеоретичних методах наукового пізнання. За допомогою методів індукції і дедукції розкрито понятійний апарат аграрного страхування та відображено роль бізнес-процесів у забезпеченні функціонування страхового ринку. Метод соціологічного опитування застосовувався для дослідження думок респондентів стосовно їх ставлення до різноманітних бізнес-процесів. На основі методу кореляційного аналізу проведено оцінювання тісноти зв'язку між результативною та факторними ознаками з позиції економічних інтересів страховиків й аграрних підприємств. Шляхом застосування матричного аналізу здійснено математичну інтерпретацію бізнес-процесів суб'єктів ринку аграрного страхування.

Результати. Здійснено поділ 20 досліджуваних бізнес-процесів на чотири групи: організаційна; маркетингова; інформаційно-комунікаційна та фінансово-економічна, що дало змогу оцінити їх пріоритетність для суб'єктів страхового ринку. Встановлено, що для страховиків найбільша тіснота прямого зв'язку виявлена між страховою сумою на 1 га та такими факторними ознаками: акумулювання страхових платежів та їх трансформація у резерви страхової компанії (0,8702); розвиток ІТ-технологій (0,8434) та забезпечення платоспроможності, прибутковості і рентабельності страхової компанії (0,8135).

Для аграрних підприємств найбільш тісний зв'язок виявлено між такими бізнес-процесами: виконання страховиком своїх обов'язків перед страхувальниками за договорами страхування (0,9143); підвищення професійної компетенції страховиків у наданні страхових послуг (0,8761); формування інформаційної бази для прийняття ризиків на страхування (0,7868).

Наукова новизна. Запропоновано системний підхід до оцінювання пріоритетності бізнес-процесів для формування тактичних і стратегічних цілей діяльності страхових компаній в умовах конкурентного середовища на страховому ринку, що, на відміну від існуючих підходів, дає змогу ідентифікувати спільні та відмінні майнові інтереси учасників ринку аграрного страхування.

Практична значущість. Результати дослідження стосовно ідентифікації пріоритетності спільних та відмінних майнових інтересів учасників ринку аграрного страхування дозволять їм формувати і дієво використовувати концепцію колективної відповідальності щодо сільськогосподарських ризиків.

Ключові слова: аграрне страхування, бізнес-процеси, сільськогосподарські ризики, страховий ринок, страховики, страхувальники, аграрні підприємства.

Vilenchuk O.M., Chugaievska S.V. METHODOLOGICAL APPROACHES TO PRIORITY ASSESSMENT OF BUSINESS PROCESSES IN THE AGRARIAN INSURANCE MARKET

Purpose. Use of methodical approaches for assessing the importance and priority of business processes in the agrarian insurance market.

Methodology of research. The methodological basis of the study was general theoretical methods of scientific knowledge. Using the methods of induction and deduction the conceptual apparatus of agrarian insurance is disclosed and the role of business processes in the secured functioning of the insurance market is reflected. The method of sociological survey was used to study the opinions of respondents regarding their relationship to a variety of business processes. On the basis of correlation analysis method estimated of the connection between the productive and factor characteristics from the point of view of the economic interests of insurers and agrarian enterprises. Due matrix analysis carried out the mathematical interpretation of business processes of agrarian insurance market subjects.

Findings. The division of 20 investigated business processes into four groups is carried out: organizational; marketing; information and communication and financial and economic, which made it possible to evaluate their priority for the subjects of the insurance market. It was found that for the insurers, the greatest close of direct connection was detected between the insured sum of 1 hectare and the following factors: accumulation of insurance payments and their transformation into reserves of the insurance company (0.8702); development of IT-technologies (0.8434) and ensuring solvency, profitability and the rate of profitability of insurance company (0.8135).

For agrarian enterprises, the closest connection was found between the following business processes: the insurer's performance of his obligations to policyholders under insurance contracts (0.9143); increase of professional competence of insurers in providing insurance services (0.8761); formation of an information base for accepting insurance risks (0.7868).

Originality. The systematic approach to assessing the priority of business processes for the formation of tactical and strategic objectives of the insurance companies in a competitive environment in the insurance market is proposed, which, unlike the existing approaches, allows identifying common and distinct property interests of the participants in the agrarian insurance market.

Practical value. The results of the research on identifying the priority of common and different property interests of agricultural insurance market participants will allow them to formulate and effectively use the concept of collective responsibility for agricultural risks.

Key words: agrarian insurance, business processes; agricultural risks; insurance market; insurers, agrarian enterprises.

Виленчук А.Н., Чугаевская С.В. МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ ПРИОРИТЕТНОСТИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ НА РЫНКЕ АГРАРНОГО СТРАХОВАНИЯ

Цель. Использование методических подходов оценки значимости и приоритетности бизнес-процессов на рынке аграрного страхования.

Методика исследования. Методологическая основа исследования основывается на общетеоретических методах научного познания. С помощью методов индукции и дедукции раскрыт понятийный аппарат аграрного страхования и отражена роль бизнес-процессов в обеспечении функционирования страхового рынка. Метод социологического опроса применялся для исследования мнений респондентов относительно их отношения к различным бизнес-процессам. На основе метода корреляционного анализа проведена оценка тесноты связи между результативной и факторными признаками с позиции экономических интересов страховщиков и страхователей. Путем применения матричного анализа представлена математическая интерпретация бизнес-процессов субъектов рынка аграрного страхования.

Результаты. Осуществлено деление 20 исследуемых бизнес-процессов на четыре группы: организационная; маркетинговая; информационно-коммуникационная и финансово-экономическая, что позволило оценить их приоритетность для субъектов страхового рынка. Установлено, что для страховщиков наибольшая теснота прямой связи обнаружена между страховой суммой на 1 га и такими факторными признаками, как: аккумулирование страховых платежей, а также их трансформация в резервы страховой компании (0,8702); развитие IT-технологий (0,8434); обеспечение платежеспособности, прибыльности и рентабельности страховой компании (0,8135).

Для аграрных предприятий наиболее тесная связь выявлена между такими бизнес-процессами: выполнение страховщиком своих обязательств перед страхователями по договорам страхования (0,9143); повышение профессиональной компетенции страховщиков в предоставлении страховых услуг (0,8761); формирование информационной базы для принятия рисков на страхование (0,7868).

Научная новизна. Предложен системный подход к оценке приоритетности бизнес-процессов для формирования тактических и стратегических целей деятельности страховых компаний в условиях конкурентной среды на страховом рынке, что, в отличие от существующих подходов, позволяет идентифицировать общие и отличительные имущественные интересы участников рынка аграрного страхования.

Практическая значимость. Результаты исследования по идентификации приоритетности общих и отличительных имущественных интересов участников рынка аграрного страхования позволят им формировать и действительно использовать концепцию коллективной ответственности по сельскохозяйственным рискам.

Ключевые слова: аграрное страхование, бизнес-процессы, сельскохозяйственные риски, страховой рынок, страховщики, страхователи, аграрные предприятия.